

Bava Kamma (Mishnah 26a)

אדם מועד לעולם — **Man is always *muad***, i.e. he always pays in full for whatever he damages, בין ער — **whether** he damaged something **unintentionally or intentionally**, בין נשן — **whether** he did the damage while **awake or asleep**.

Bava Kamma (Gemara 26a)

— אמר חזקיה וכן תנא דבי חזקיה — **From where are these things known?** אמר קרא „פצע תחת” — **Chizkiyah said, and so did [a Tanna] of Chizkiyah's academy teach:** — לחיבו על השוגג כמזיד — **The pasuk states a wound in place of a wound,** — פצע” — **which serves to obligate him for what he does unintentionally as for what he does intentionally,** — ועל האונס כרצון — **and for for what he does unwillingly as for what he does willingly.**

Bava Kamma (Mishnah 27a)

— If one places a pitcher in the public domain, ובא אחר ונתקל — **and another person comes along and stumbles over it and breaks it,** — פטור — **he [the pedestrian] is not liable** to pay for it.

Bava Kamma (Gemara 27b)

The Gemara questions this ruling:

— אמאי פטור — **Why is he not liable** to pay for breaking the pitcher? — איבעי ליה לעיוני ומיזל — **He should have watched where he was going!** He should therefore be responsible for having failed to avoid the pitcher.

This is one of the Gemara's three answers:

— שמואל אמר — **Shmuel says:** — באפילה שנו — **They taught this ruling only in regard to one who stumbled over the pitcher in the dark.**

Tosafos

— ואע”ג דלעיל מרבינן אונס כרצון באדם המזיק — **Although we derived above (26b) that a man who damages** is obligated to pay for what he does **unwillingly as for what he does willingly** — אונס גמור לא רבי רחמנא — **from the phrase a wound in place of a wound,** — מפצע תחת פצע — **the Merciful One did not include a complete accident** in that obligation. דהא בירושלמי — **This is evident because in Yerushalmi it exonerates the one who fell asleep first** — פוטר אותו שישן ראשון — **if he damages** in his sleep **a second person who came to sleep next to him.** — אם הזיק לשני הבא אצלו לישן — **Similarly, in the last chapter (112a)** — וכן בהגוזל בתרא — **where their** deceased father left them **a borrowed cow,** — הניח להם אביהם פרה שאולה — **and they thought it was their father's and they slaughtered it and ate it,** they are not liable for the damages.

But *Ramban (Bava Metzia 82b)* disagrees with *Tosafos*.

תוספות (ב"ק כז: ד"ה ושמואל) - ואע"ג דלעיל (כו:) מרבין אונס כרצון באדם המזיק מפצע תחת פצע אונס גמור לא רבי רחמנא דהא בירושלמי פוטר אותו שישן ראשון אם הזיק לשני הבא אצלו לישן, וכן בהגוזל בתרא (לקמן קיב). גבי הניח להם אביהם פרה שאולה כסבורים של אביהם היא וטבחוה ואכלוה משלמין דמי בשר בזול שכך נהנו אבל מה שהזיקו לא דאנוסין הן.

רמב"ן (ב"מ פב:) - ומצאתי בתוס' בב"ק (כז:) שמפרשים אותה משום אדם המזיק, וא"כ למה פטרוהו לדברי האומר אונס הוא והלא אדם מועד לעולם בין באונס בין ברצון, והם השיבו שאינו חייב באונסין גדולים וסמכו אותה מן הירושלמי שאמרו בישן ובא חבירו וישן אצלו הוא המועד, ואי אפשר להעמידה דהתם משום דשני פשע בעצמו.

שלחן ערוך (חושן משפט סי' שעח ס"א) - אסור להזיק ממון חבירו ואם הזיקו אף על פי שאינו נהנה חייב לשלם נזק שלם בין שהיה שוגג בין שהיה אנוס (ודווקא שאינו אנוס גמור כמו שיתבאר). כיצד נפל מהגג ושבר את הכלי או שנתקל כשהוא מהלך ונפל על הכלי ושברו חייב נזק שלם. ס"ב - נפל מן הגג והזיק חייב לשלם נזק שלם בין שנפל ברוח מצויה בין שנפל ברוח שאינה מצויה (דלא מקרי אונס גמור).

ים של שלמה - אפילו הגיע ליותר משכרותו של לוט דאמרין בפרק הדר שהוא פטור מעונשי בית דין, מכל מקום חייב על נזקיו, דאדם מועד לעולם, דאם לא כן לא שבקת חיי, שכל שונא יעשה וישתכר ויזיק. (ועי' שו"ת חות יאיר סי' קסט הובא בפתי תשובה סי' שעח).

קצות החשן (סי' כה, סק"א) אומרים אונס כרצון רק במזיק ולא בגזילה.

בית מאיר (סי' תמח ס"ב) - וקשה ומאי שנא זה מלא הכיר באבן ונפל והזיק שחייב, וע"כ לומר דזה נראה להגמרא לדמות לאונס דאבידה מפני שהיה לו להרגיש דיש אבן בחיקו, משא"כ בהניח להם אביהם דשפיר הוי כאונס דגניבה דמה הוי להו לאסוקי אדעתיהו דמה דברשות אביהן הוא שאול מאחרים.

נחלת דוד - בכל מיני אונסין חייב אדם המזיק רק באונס גדול דלא ה"ל לאסוקי אדעתיה כלל בשום אופן בהא הוא דפטרין ליה, ומשום דמאי ה"ל למעבד.

קהלות יעקב (במה שעושה הרמב"ן עם ראייה השני של תוס') - נראה דהכא שאני דכל אונס הרי מעשה ההזיק אסור לו לעשותו ורק שנאנס בעשיה זו, אבל הכא כיון דחזקה שתחת יד אדם שלו הוא, היה מותר להם על פי דין לטבוח ולאכלו וברשות התורה קעביד, וכה"ג ליכא מדין אדם המזיק.

בית מאיר (סי' תמח ס"ב, בענין קושיא הנ"ל) - צ"ל דשם נמי פשע אחר באונסיהם דהיינו אביהם במה שלא ציוה להם.